

CRISI I DRETS HUMANS DES D'ESPANYA

PABLO ACEÑA

Torrejón de Ardoz, Madrid

Vaig conèixer la Leonor Alonso el 1994. Era una de les àvies de la Plaza de Mayo, impressionant. La seva filla va ser desapareguda per la dictadura argentina. Em va explicar que un dia, quan l'estaven torturant, es va dir a ella mateixa que si aconseguia sortir-ne viva, dedicaria la resta de la seva vida a revenjar-se. Un altre dia, al cim del seu dolor, la seva visió es va girar: "vaig sentir llàstima dels seus botxins" –em va dir– i va decidir no anular-se com a persona, i treballar pels Drets Humans. Al cap d'un temps, la seva néta va ser arrencada dels seus segrestadors. Va poder abraçar-la i viure amb ella, amb la filla de la seva filla assassinada. Va ser la seva manera de lluitar contra la barbàrie desencadenada al seu país, al seu continent, on convivia dictadures i polítiques neoliberals.

Les crisis actuals a Espanya, no arrenquen amb la caiguda de l'economia financera del 2008 als EUA i la seva posterior contaminació a la resta de països. Tot ve de més enrere i té, segons Vicenç Navarro, un fort component en les relacions entre el capital i el treball. Després de la Segona Guerra Mundial, aquestes forces van assolir un pacte que va fer que anés augmentant el pes dels sous davant les rendes del capital, assolint el seu màxim la dècada dels anys setanta, quan a Espanya els sous van arribar a ser el 72,4% del PIB. Les *polítiques neoliberals* impulsades per Thatcher i Reagan els anys vuitanta, van influir per fer davallar aquest valor fins al punt que entre 1981 i 2012, aquesta xifra caigués un 14,6% a Espanya, situant-se en el 58,4% el 2012, i arribant a ser menys del 50% el 2014. Aquestes polítiques també les van abraçar governs socialdemòcrates com els de Felipe González, Tony Blair o Schröder. Això, juntament amb l'augment de les taxes d'atur a Espanya, que van passar d'un 2,4% el 1970 a un 20,1% el 2010, va debilitar el món del treball i forma part de l'origen de les crisis econòmiques i financeres. Va haver-hi altres factors, com l'impacte de la reunificació alemanya en l'economia europea, o l'endeutament de la població espanyola facilitat per la banca, que va servir per dissimular l'impacte de la pèrdua de poder adquisitiu de la gent. Es va formar així el caldo de cultiu perfecte per a les activitats especulatives i l'aparició de bombolles com

la immobiliària, ferment de l'enorme deute privat acumulat en els anys del boom immobiliari (va arribar a superar el bilió i mig d'euros, el triple del deute públic, que fins el 2011 era dels més baixos d'Europa) i determinant de l'únic rescat que ha patit l'economia espanyola, el de la banca.

Aquest caos va commocionar la societat i va ser l'excusa perfecta per provocar un estat de shock. S'havia de salvar *aquesta* economia per damunt de tot! Van posar-se en marxa mesures traumàtiques, sense necessitat de cops militars, ja obsolets en les nostres modernes democràcies –veieu *El capitalisme del desastre*, de Naomi Klein–, però va ser un cop al model de l'Estat del Benestar europeu; insistint reiteradament pels mitjans de comunicació que "estàvem vivint per sobre de les nostres possibilitats", fent que ens sentíssim culpables i ens preparéssim per al que havia de venir, perquè, com diu el ministre de Justícia Gallardón: "governar és repartir dolor".

Aquestes polítiques són tremendament desordenades, ineficaces per a la vida, tan poc intel·ligents que ratllen l'estupidesa. Que ens continuem regint pels seus principis és un fracàs per a la humanitat, que, malalta de capitalisme, pateix les crisis que afecten greument l'estat dels Drets Humans.

En posar-se en marxa les polítiques d'austeritat i les "retallades", es va incrementar molt més l'atur, la precarietat i la pobresa. El govern va utilitzar la devaluació interna dels nivells de vida dels seus habitants per fer més competitiva l'economia del país. Tot això es va traduir en pèrdues generalitzades de drets laborals i socials, alguns tan importants que han de considerar-se inherents a la condició humana, com el dret a la salut i l'educació; la qual cosa va originar una crisi social i política marcada per l'accelerat desprestigi de partits polítics i institucions, que va assolir la seva màxima expressió en el moviment del 15 de maig de 2011 (el 15M).

Efectes concrets en els Drets Humans

Des de l'informe del Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa, Nils Muiznieks, l'octubre de 2013 al de Càritas Europa de 2014, es denuncia que

Espanya, com a conseqüència de les retallades, és el país en el qual més ha augmentat la desigualtat, rere Letònia, i el segon d'Europa amb més pobresa infantil després de Romania. Amb sis milions d'aturats, creix el nombre d'assalariats/des en el llinar de la pobresa, atès que ja n'hi ha un 12% als quals el jornal no els assegura uns ingressos mínims per evitar-la, i tretze milions de persones s'acosten a l'abisme de l'exclusió social. Augmenta el nombre de famílies que depenen fonamentalment de les pensions de jubilació dels avis. Simultàniament la negativa a donar carta de naturalesa legal a la *dació en pagament* per saldar les hipoteques amb el lliurament de la vivenda, ha accentuat el drama dels desnonaments deixant al carrer, el 2013, cada dia, a 180 famílies, i ha induït a l'augment dels suïcidis. Però no han tingut cap es-crúpol en emparar la colossal *dació en pagament* dels grans promotors immobiliaris, els fracassos dels quals s'han endossat a les caixes d'estalvi, i que hem acabat pagant tots en forma de deute públic per sufragar el rescat bancari i les pèrdues de l'anomenat "banc dolent".

El govern Rajoy, amb les seves mesures de regressió social i d'*austericidi* econòmic, imposades per decret eludint el debat parlamentari i arruïnant el Diàleg Social, ha abandonat a la seva (mala) sort centenars de milers de persones dependents, en deixar sense efecte a la pràctica i sense recursos la *Llei de Dependència*. Ratlla en la xenofòbia, amb la brutal repressió dels immigrants, i simultàniament, aboca a l'emigració els joves espanyols més qualificats, o enfosqueix cada vegada més els projectes de vida del jovent en general amb el deteriorament continuat de les polítiques d'igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ensenyament i la precarització del mercat laboral, que especialment s'acarnissa amb els joves i les dones, a més de suportar la descomunal taxa del 57% de desocupació. Ha reduït a mínims històrics la *inversió en I+D+i*, menysté la cultura enmig de la Societat del Coneixement. Desmantella la Cooperació al Desenvolupament. Empara els defraudadors amb amnisties fiscals i limita les tasques de l'Agència Tributària en la seva lluita contra el frau, fins arribar a l'extrem de cessar la inspectora que va incoar un expedient a la multinacional CEMEX.

Es reitera un esquema d'insuportables costos per a la immensa majoria de la societat, insostenible

social, mediambiental i econòmicament. Aitals polítiques només poden imposar-se cercenant drets i llibertats democràtiques per constrènyer qualsevol contestació social, exercint un sistemàtic atac als sindicats democràtics i representatius, als moviments socials organitzats; imposant regressions legislatives en matèria de drets civils, com anticipa en el projecte de *Llei de Seguretat Ciutadana*.

Així doncs, la crisi està servint de coartada per al desplegament de la ideologia més reaccionària en la qual se sustenta aquest govern, per exemple amb la contrareforma de la llei de l'avortament, exponent de la seva hipòcrita croada contra el dret de les dones a decidir sobre la seva maternitat.

Alternatives

L'alternativa és profundament ideològica i espiritual. *Ideològica* perquè hem de construir un nou model de societat superadora dels errors anteriors. No es pot tornar a *allò d'abans*. S'ha d'entrar en el camí del creixement humà, controlant l'economia des de la política, posant en primer lloc els interessos de la ciutadania i el desenvolupament més igualitari de la humanitat, que en les seves tres quartes parts està mancada dels drets humans més elementals, i evitant no només la transferència de rendes al capital, sinó l'hegemonia del seu pensament depredador.

I és *espiritual*, perquè ha de fer-se des de la dimensió més profunda de l'ésser humà, que com Leonor Alonso, no es resigna davant la injustícia, sinó que vol engrandir la història de la seva evolució amb noves esperances i pràctiques.

Cal crear trobada i cooperació entre el tradicional teixit format per organitzacions polítiques, sindicals i socials, posicionades en la defensa dels valors humans i la Justícia, i els moviments socials sorgits darrerament. Ambdues parts formen el cabdal del mateix riu pel qual ha de seguir transitant la vida de les persones i els pobles.

S'han de superar recels i barreres sectàries. Ni tot allò vell està podrit, ni allò nou ha de ser excloent i creure's en possessió de la veritat. Ningú té la veritat, si aquesta no es construeix comunitàriament. Cal teixir un nou paradigma amb les experiències acumulades i les noves realitats. Com va dir Antonio Machado: *¿Tu verdad? No, la Verdad, y ven conmigo a buscarla*.